

POSTANOWIENIE

Dnia 21 grudnia 2006 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Hajn (przewodniczący)

SSN Zbigniew Myszka

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku P. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.
o rentę w związku z chorobą zawodową,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 grudnia 2006 r.,
zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Apelacyjnego w G.
z dnia 16 sierpnia 2006 r., sygn. akt III AUa .../04,

oddala zażalenie.

Uzasadnienie

Postanowieniem z dnia 16 sierpnia 2006 r. Sąd Apelacyjny w G. odrzucił na podstawie art. 130² § 3 k.p.c. skargę kasacyjną wnioskodawcy P.P. od wyroku tego Sądu z dnia 15 lutego 2006 r. wobec nieuiszczenia przez wnioskodawcę opłaty podstawowej w kwocie 30 złotych.

W zażaleniu na powyższe postanowienie wnioskodawca podniósł, że postępowanie apelacyjne zostało zakończone wydaniem w dniu 15 lutego 2006 r. wyroku oddalającego apelację. Zarówno w tej dacie, jak i w chwili składania wniosku o uzasadnienie wyroku obowiązywała ustawa z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9,

poz. 88 ze zm.), której przepisy nie przewidywały jakichkolwiek opłat w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Postępowanie kasacyjne zostało wszczęte złożonym w lutym 2006 r. wnioskiem o uzasadnienie wyroku i z tych względów zastosowanie winien mieć art. 149 ust. 1 obowiązującej od dnia 2 marca 2006 r. ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398). Wreszcie opłata podstawowa nie jest tożsama z opłatą stałą i dlatego art. 130² § 3 k.p.c. nie powinien znajdować zastosowania. W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie jest niezasadne. W myśl art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i w sprawach odwołań rozpoznawanych przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 złotych wyłącznie od apelacji, zażalenia, skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Przepis ten wszedł w życie z dniem 2 marca 2006 r., wprowadzając istotną zmianę do obowiązującego przed tą datą stanu prawnego, albowiem zgodnie z art. 463 § 1 k.p.c., ubezpieczony nie miał obowiązku uiszczania opłat sądowych. Skutki nieuiszczenia opłat od środków odwoławczych i środków zaskarżenia wnoszonych przez profesjonalnych pełnomocników określa dodany z dniem 2 marca 2006 r. przepis art. 130² § 3 k.p.c., zgodnie z którym sąd odrzuca bez wezwania o uiszczenie opłaty pismo wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego środki odwoławcze lub środki zaskarżenia (apelację, zażalenie, skargę kasacyjną, skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty, skargę na orzeczenie referendarza sądowego) podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia.

Zgodnie z art. 151 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, ustawa oraz dokonane nią zmiany innych ustaw weszły w życie – co wyżej wskazano – z dniem 2 marca 2006 r. Przed wejściem w życie ustawy zapadł zaskarżony skargą kasacyjną wyrok (15 lutego 2006 r.) oraz

nastąpiło złożenie wniosku o doręczenie odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem (16 lutego 2006 r.). Po wejściu w życie ustawy nastąpiło natomiast doręczenie wyroku z uzasadnieniem (11 kwietnia 2006 r.) oraz wniesienie skargi kasacyjnej przez adwokata reprezentującego wnioskodawcę (10 czerwca 2006 r.). Zgodnie z art. 149 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy (2 marca 2006 r.) stosuje się, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych. Nie ulega wątpliwości, że przepis ten ma zastosowanie, gdyż sprawa została wszczęta (wniesiono odwołanie) przed dniem 2 marca 2006 r. Oznacza to, że do czasu zakończenia postępowania w drugiej (danej) instancji miały zastosowanie przepisy dotychczasowe, a więc między innymi art. 463 k.p.c. stanowiący o zwolnieniu ubezpieczonego z obowiązku uiszczania opłat sądowych. Przepis art. 149 ust. 1 ustawy o kosztach w sprawach cywilnych rodzi konieczność rozstrzygnięcia problemu, kiedy rozpoczyna się postępowanie w kolejnej (wyższej) instancji, inaczej mówiąc – jakie zdarzenie procesowe (data której czynności) ma w tym zakresie decydujące znaczenie. W pierwszym rzędzie nasuwa się odpowiedź, że postępowanie w wyższej instancji rozpoczyna się przez wniesienie środka odwoławczego, czyli decydująca byłaby data dokonania tej czynności procesowej. Jeżeli więc apelacja od wyroku sądu pierwszej instancji zostałaby wniesiona przed dniem 2 marca 2006 r. to należy stosować przepisy dotychczasowe, a do apelacji złożonej począwszy od dnia 2 marca 2006 r., nowe przepisy. Jednakże przyjmuje się, że przez pojęcie „zakończenia postępowania w danej instancji” należy rozumieć wydanie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie w danej instancji, a więc wydanie wyroku (postanowienia co do istoty sprawy) lub innego orzeczenia trwale zamykającego drogę do wydania wyroku (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 czerwca 2006 r., III CZ 36/06 oraz z dnia 11 lipca 2006 r., I CSK 146/06, dotychczas niepublikowane). Czynności procesowe podejmowane po wydaniu wyroku przed sądem pierwszej instancji i przez ten sąd nie są już zatem postępowaniem w pierwszej instancji. Mogą to być czynności podejmowane w ogóle poza tokiem instancji (jeżeli nie dojdzie do zaskarżenia). Jednakże, jeżeli w sprawie zostanie wniesiona apelacja, to należy uznać, że wszystkie czynności procesowe (stron i sądu) podejmowane po ogłoszeniu wyroku

są już czynnościami postępowania apelacyjnego (w drugiej instancji). Postępowanie cywilne w toku instancji ma bowiem charakter ciągły w tym znaczeniu, że nie można uznać, aby postępowanie w pierwszej instancji kończyło się w dniu ogłoszenia wyroku, a postępowanie apelacyjne rozpoczynało dopiero w dniu wniesienia apelacji. Powstawałaby wówczas faza postępowania, które już nie byłoby postępowaniem pierwszoinstancyjnym, a jeszcze nie było postępowaniem w drugiej instancji. Nie ma przy tym znaczenia, że postępowanie apelacyjne (tzw. międzyinstancyjne) toczy się przed sądem pierwszej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 września 2006 r., II PZ 34/06, dotychczas niepublikowane).

Inna natomiast sytuacja zachodzi w przypadku wniesienia skargi kasacyjnej od wyroku sądu drugiej instancji. W odróżnieniu od kasacji, będącej środkiem odwoławczym od nieprawomocnych orzeczeń wydawanych przez sądy drugiej instancji, charakterystycznym dla systemów trzyinstancyjnych i wnoszonym w toku instancji, skarga kasacyjna przysługuje od orzeczeń prawomocnych (art. 398¹ § 1 k.p.c.), przez co stała się w pełni nadzwyczajnym, szczególnym środkiem odwoławczym (przepisy dotyczące skargi kasacyjnej umieszczone są obecnie po dziale V, zawierającym przepisy o zwykłych środkach odwoławczych). Oznacza to, że Sąd Najwyższy nie jest sądem „trzeciej instancji”, a skarga kasacyjna nie jest środkiem prawnym wnoszonym w toku instancji (w ramach instancyjnego postępowania sądowego). W konsekwencji, skoro wydanie prawomocnego wyroku przez sąd odwoławczy kończy postępowanie prowadzone w toku instancji, przeto wszystkie czynności procesowe (stron i sądu) podejmowane są już poza tokiem instancji niezależnie od tego, czy doszło do zaskarżenia wyroku skargą kasacyjną, czy też nie. W konsekwencji należy uznać, że do skargi kasacyjnej od wyroku sądu drugiej instancji wydanego przed wejściem w życie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, wniesionej po wejściu w życie tej ustawy, stosuje się przepisy ustawy nowej.

Do takiego samego wniosku prowadzi również brzmienie art. XVI § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 297 ze zm.), ustanawiającego wyjątek od wyrażonej w art. XV § 1 zdanie pierwsze Przepisów zasady bezzwłocznego

działania nowej ustawy procesowej. Zgodnie z tym brzmieniem, jeżeli przed wejściem w życie przepisów Kodeksu postępowania cywilnego zapadło orzeczenie sądu pierwszej instancji kończące postępowanie w sprawie, postępowanie rewizyjne lub zażaleniowe toczyć się będzie w trybie przewidzianym w przepisach dotychczasowych. Na tle tego przepisu należy uznać, że do złożenia (zasad wniesienia, wymagań formalnych) środka odwoławczego (apelacji), w razie zmiany przepisów, należy stosować przepisy obowiązujące w dacie wydania orzeczenia sądu pierwszej instancji. Wyjątek ten nie dotyczy jednak kończących postępowanie w sprawie prawomocnych orzeczeń zapadłych przed sądem drugiej instancji, co oznacza, że do skargi kasacyjnej znajduje zastosowanie reguła określona w art. XV § 1 zdanie pierwsze Przepisów wprowadzających (por. także postanowienie z dnia 24 października 2006 r., II UZ 24/06, dotychczas niepublikowane).

Nie jest również trafny zaprezentowany w zażaleniu pogląd, że przepis art. 130² § 3 k.p.c. nie znajduje zastosowania do wymienionych w art. 36 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych środków odwoławczych i środków zaskarżenia podlegających opłacie podstawowej. W uchwale z dnia 26 września 2006 r., II UZP 11/06 (Biul.SN z 2006 r. nr 9, poz. 15) Sąd Najwyższy zajął stanowisko, że przepis art. 130² § 3 k.p.c. stosuje się do środków odwoławczych i środków zaskarżenia podlegających opłacie podstawowej, o której mowa w art. 35 i 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.).

Skoro zatem postępowanie instancyjne zostało zakończone wydaniem w dniu 15 lutego 2006 r. wyroku przez Sąd Apelacyjny (drugiej instancji), a wnioskodawca wniósł skargę kasacyjną w dacie 10 czerwca 2006 r., a więc po wejściu w życie ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (2 marca 2006 r.), do złożenia (zasad wniesienia, wymagań formalnych) skargi kasacyjnej mają zastosowanie przepisy tej ustawy. W konsekwencji nieuiszczenie przez skarżącego, działającego przez profesjonalnego pełnomocnika, należnej opłaty podstawowej (w stałej wysokości) powoduje odrzucenie skargi na podstawie art. 130² § 3 k.p.c.

Z powyższych względów zażalenie podlega oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c.).